

In munții Neamțului *)

(Urmare)

— Părintele Ghermănuță —

... Și, o bucată de vreme, botul ascuțit al babei, cu mustețile lui sure și lungi, și gușa nodoroasă a Aniței, cu fanfara ei cu tot, stăpîniră îngrozita mea inchipuire; cum, însă, eram silit de răcoarea și umezeala dimineții, îmi aruncasem peste umeri mantaua mea imensă, de sub ale cărei poale lungi și răsfirate împrejur, cel mult dacă se mai iveau spre afară urechile mici, drepte și ascuțite și botul negru și fin al Pisicuții... Pătrunsă și stăpînită, parcă, și ea de solemna măreție a împrejurimilor, călca cuminte, oarecum, și măsurat și mergea cu pas mărunt, domol și meditativ.— Și, de m-aș fi luat după mișcarea plină de înțelegere și în toate părțile a urechilor ei, ar fi trebuit să cred, că auzul ei, cu mult mai mare destoinicie decît al meu, prindea, din depărtări nemăsurate, feluritele glasuri nehotărîte și că se îmbată și ea de șoptirile tainice și pline de farmec, ce însoțesc, de pretutindeni, în faptul curat al zilei, nețarmurita deșteptare a Firii... Perdut, cite odată, în larga și neprihănită singurătate a naturii, cine n-a ascultat graiul duios și mistic, în care adierile călătoare ale dimineții își destăinuiesc frunzelor a-dormite ale codrului, eterna lor dragoste? Al cui suflet n-a întinerit în fața unei picături de rouă, ce îndoae, sub greutatea-i răcoroasă și scînteetoare, fruntea încărcată, parcă, de gînduri a unei flori? Cu măsura scurtă și neîndestulătoare a inimii sale, cine n-a căutat, totuși, să socotească nemărginitul adînc al patimii nevinovate, cu care o undă zglobie își lasă strălucitoarea-i goliciune în voia desmerdărilor șagalnice ale unei raze de lumină, spre a-și arunca, în urmă, peste pudoarea-i, parcă jignită, haina de umbră a pădurilor? De cite ori, în mijlocul arborilor muți și neclintii, nu ne-am simțit ca în tovărășia unor vechi și buni prieteni guralivi! De cite ori nu le-am destăinuit lor durerile noastre și de citeori, mai cu samă, nu ne-au alinat ei aceste

*) Vezi „V. R.”, Anul II, N-rele 2 și 7.

dureri! Din nenumăratele generațiuni de foi putrede și îngrămadite de vremuri unele peste altele, cine n'a văzut, cum își ridică fruntea, rar și sfios, o floare albastră sau roșie, și cine, iarăși, n-a înțeles, cum răsare viața din păturile eterne ale morții?... Și, în fața veșnicei nimiciri, și în fața veșnicei reînvieri, cine nu s'a simțit, el însuși, lunecînd pe rostul fatal al lucrurilor spre însași neînlăturata și desăvîrșita sa neființă?.... Și cine n-a îndreptat, atunci, din nestatornicia lumii aceștia, o durereoașă amintire spre lumea de veșnică odihnă a celor ce nu mai sînt?... Și... al cui suflet n-a simțit răsărindu-i, fără de voe, o lacrimă caldă la capătul cugetărilor sale?...

Și botul ascuțit al babei, cu mustețile lui sure și lungi, și gușa nodoroasă a Aniței, cu fantara ei cu tot, își topiră ființa și se mistuiră, parcă, în valurile adînci ale unui soi de caldă filozofie melancolică și visătoare; iar de pe depărtările înalte ale pădurilor, un prelung șuer ascuțit și melodic străbătu până la mine... Un merloiu saluta—se vede—cu glas prevestitor întăile raze ale zoriilor, ce deschideau, în calea soarelui, porțile înflăcărate ale răsăritului... Intr'o clipă, peste tot cerul din stînga, paînjinat de rețeaua rar întretășută a pădurilor, se desfășură și se întinse, din miazăzi spre miazănoapte, o imensă perdea de lumină trandafirie, ale cărei margini de deasupra se topeau, sus de tot, și se perdeau pe nesimțite în înălțimile limpezi și largi ale văzduhului vioriu de dimineată. De după depărtările umbroase ale pămîntului, se deschise, ca un colosal semicerc de aur înflăcărat, geana aprinsă a soarelui și, cît ai clipi, trunchiurile neclintite, umbroase și netede ale brazilor se poleiră de o lumină curată și rece... Iar în solemna încremenire a Firii, nu se mișca, încet și gînditor, decît, doar, chipul meu tăet în umbră pe fundul de lumină al adîncului pădurilor din dreapta.... De pe pămînt la ceruri, tăcerea sfîntă de pretutindeni se îndrepta ca un imn de imensă rugăciune a Făpturii către ziditorul său... Și fu un moment, cînd Pisicuța nu mai simți, de sigur, nici o povoaară pe spetele sale... Sau sînt momente, cel puțin, cînd «conștiința de sine» desprinzîndu-se ca o lipitoare sătulă și căzîndu-ți de pe suflet, întreaga ta ființă se desface, se topește, se împrăstie și, ca un prinos curat și neprihănit, se înalță pe trepte de văzduh și de lumină către Dumnezeuul său etern... Atomul devine imenzitate! Te cauți și nu te găsești nicăiri, sau te cauți și te găsești pretutindeni!... Și dacă, înainte de mine, n-ar fi trăsînt prin minte unui Fachir flămînd și strenteros, să străbată, după cerșit, pe spetele unui magar, pădurile sacre ale Indiei, dela Elora la Benares, cine știe, dacă Nirvana n-ar fi incolțit, pentru întăiași dată, în creerul meu și dacă, astăzi, nu s-ar fi adăpostit, sub plăzmuirile minții mele, nenumăratele milioane de suflete desculțe ale fiilor lui Brahma... Și cine știe, încă, prin ce neumblate și întunecoase unghere ale nemărginirii ar fi mai cutreerat sufletul meu, dacă Pisicuța, ca îngrozită, parcă, de o vedenie fioroasă, nu s-ar fi oprit, ca trăsîntă, din mers, n-ar fi

inceput a sforăi și a se smunci îndărăt și dacă, mai ales, nu și-ar fi vădit dorința de a mă scutura jos de pe spetele sale și a mă arunca cît colo, la pămînt, cu tot calabalicul meu sentimental de visătoare filosofie... Toate îndemnurile și silințele mele de a o hotări să-și urmeze calea, fură zădarnice; iar cînd văzui, în cele din urmă, că echilibrul meu e aproape primejduit, descălecai și, tirind-o de dirlogi, cercai a o hotări să pășască peste stavila nevăzută ce, din senin, parcă, să ridicase în fața ei; dar, nici în ruptul capului, nu se dădu urnită din loc cu un pas marcat înainte; ba, din potrivă, ea se încumeta să mă tîrască pe mine înapoi. O lăsai un minut să se liniștească; tremura cum îi varga și, sforăind, se uita cu ochii spărieți în toate părțile. Năzatică n-o știam și, prin urmare, nu-mi puteam da cu socoteala, ce se întimplase cu dînsa... Mă muțumii, deci, deocamdată, să stau locului și să mă lupt cu smunciturile ei, spre a n-o scapa din mîni. Oboseala o mai liniști puțin; mă dădui pe lîngă ea, o bătui ușor pe git, o scărpinai pe sub bărbie, o mîngii pe ochi, o netezii pe obraz... Ca de obicei, își răzămă capul pe umărul meu, și, pentru un moment, om și cal alcătuiră, în liniștea pădurilor, un grup, din toate privințele, vrednic de dalta unui Fidias sau Praxiteles... Cum, însă, n-aveam nici gîndul, nici gustul și nici timpul de a trece la nemurire pe calea aceasta, căutai să-mi tîlmăcesc pricina acestor năzăreli sau, poate, chiar *marafeturi* ale Pisicuții. Iată pentruce, cu drept sau fără drept, bănuii, că vre-o sălbătăciune de lup sau de urs trecuse pe acolo, cu puțin mai înainte, că străbătuse de-acurmezișul peste drum și că lăsase, pe urma ei, o diră de miros în aer, pe care nasul Pisicuții, cu mult mai priceput decît al meu, o descoperise, și peste care ea, mai puțin curajoasă decît mine, nu îndrăznea să treacă. Imi veni în minte o idee genială: virii zilele de lung, al cărui miros heteroclit, eram îndreptat, că va covârși și se va înălța victorios peste toate mirezmele acre și sălbatică ale tuturor fiarălor universului... Nu degeaba stătuse el, atîta vreme, sub ocrotirea desagilor mei, în strînsă vecinătate cu tot soiul de masline vechi și sbircite, cu usturoiul și ceapa greu mirositoare, ce alcătuiau temelia merindelor mele de drum, cu coșcogea oae prefăcută în căciulă de vremuri grele și însfirșit, cu cite alte opinci neargăsite, cu cite soiuri de brînză cărămizie, cu cite feluri de unsori de ciobote, cu cîți pepteni rari odată și lungi în dinți, dar ajunși acuma deși și cu dinții scurți de tot!... Și cînd prosopul meu își destinse spre pămînt jilava, unsuroasa, botita și galbia sa lungime nemăsurată, mă îndreptai încă odată, ca, pentru intăia oară în viața mea, imi încolțise în minte o idee genială... Iute și cit ai clipi, capul Pisicuții, de sub nări și până peste virful ascuțit al urechilor, măsură în care se cuprindeau și ochii ei spărieți, dispăru sub lungimea întorsăturilor late și de mai multe ori ale nesfirșitului meu prosop... Iar cînd făcui din dirlogi Pisicuții chip să pășască în-

nainte, ea pași, fără frică și fără încăpăținare, peste neinvinsa și îngrozitoare stavilă aeriană, ce, cu o clipă mai înainte, părea că se ridicase în fața ei. Și iată cum, mulțumită atotputerniciei făcătoare de minuni a prosopului meu, eși din o neașteptată și grea încurcătură și iată pentruce, încă, în tot lungul drumului, nu îndrăznii a atinge, cituși de puțin, și nu profanai deloc sacrasanta înrățișare a smeritului meu prosop... Cine știe? Poate că-mi era dat, în pribegia mea fără de țintă, să mă întâlnesc cu felurite dihăanii... m'ași fi înfășurat, atunci, cu minunatul meu prosop, după cum se înfășura Isis cu minunata sa cingătoare și, ca sub o egidă de biruință, aș fi străbătut, ca și dînsa, în lung și în lat, lumile largi ale bunului Dumnezeu!.... Toate puteau să fie așa; dar, până atunci, nu știu pentruce mă uitam adesea îndărăt și căutam cu ochi spărieți în toate părțile... Nici vîntul, incremenit pe creștetul înalt al pădurilor, nu-și mai cînta frunzelor eterna sa elegie, nici florile mici și sfoase nu-și mai îndreptau ochii lor albaștri și limpezi, din adîncul umbrelor presurate cu nestatornici fulgi de lumină, spre vechiul și credinciosul lor amant; din susurul tăcerii neturburate, glasuri străine și fioroase mi se păreau că se desprind în răstimpuri, și i-nima mea, ca înțepată fără veste de ceva ascuțit, le însemna pe toate cu bătăi pripite și repezi; în preajma ochilor mei și în oglinda închipuirii mele muncite de vedenii, gheburile crîmpeelor de putregaiuri, acoperite cu erburi sălbatice, sau șoldurile goale ale unei stînci, cu haina ei de mușchiu sfîșietă de vijelii, se înfripau și trăiau viața scurtă a unei năluciri apocaliptice, care mi se părea că se mișcă încet, se tirăște furis, vine, ajunge și întinde spre mine o ghiară flămîndă și ucigașă.... Mă feream în lături spăriet... era o creangă mai îndrăzneată, care sau căuta să-mi mîngie fața, sau năzuia, chiar, să-mi radă pălăria de pe cap...

Scoborit, ast-fel, din ceruri pe pămînt, mergeam pe poteca strîmtă și plină de umbră, cu gîndul încarcat de urși, de lupi și de porci sălbateci!... Cum, însă, nimic nu e veșnic pe lumea aceasta, apoi nici frica, ce mă cuprinsese, nu era să ție cît lumea, sau nu putea, cel puțin, să-și întindă stăpînirea ei peste mine dincolo de anumite hotară; și, aceasta cu atît mai mult, cu cît, dela o vreme, băgăi de samă, că, dacă eu mă gîndeam cu tot dinadînsul la fel de dihăanii, ele, în schimb, habar n-aveau de existența persoanei mele pe pămînt...

Cît mersesem, n-aș putea spune; atîta știu, că, potrivit pornirilor mele, căutai să mă ridic iarăși spre cerurile, din care-mă scoborisem cu puțin mai înainte... Sufletul meu își destinse aripile, ochii mei se înalțară, și, prin bolțile de umbră înaltă ale pădurilor, căutară să deschidă gîndului meu un drum spre largul limpede și albastru al văzduhurilor adînci și pline de lumină!... Uitasem, însă, că soarele nu e alcătuit de cel a tot puternic numai ca să-și arăte fața lui mîndră și să-și facă zilnica sa călătorie dela răsărit spre apus, ci că i s-a mai dat și menirea de a însemna, din înaltul tărîilor, prînzul oamenilor de pe pămînt și.

în popasurile sale cereşti, de a se mai opri, câteodată, şi drept inima cuiva, fără ceas hotărît... Astfel, cînd privirea mea pămînteană se întîlni cu el în ceruri, mi-l găsiu oprit «drept inimă». Şi iată cum din ceruri mă văzui silit a mă scobori iarăşi pe pămînt; de astă dată, însă, drept în fundul desagilor mei... Sărmanii mei desagi!... ei însuşi erau flămînzi şi costelivi, ei însuşi aveau coapsele deşelate şi pîntecele lipit de spete... Trecuseră frumoasele lor zile de îmbelşugată rotunjime, după cum trecute erau şi pentru mine frumoasele zile dela... Aranjuez; iar cînd mă abătui din potecă sub o umbră mai deasă şi-i luai din spetele Pisicuţii, mi se păru că vor să zboare în sus cu mine, cu tot, în loc de a cumpăni spre pămînt... atîta erau de uşori!... Li pusei, totuşi, cu deasila jos şi scotocii cu deamănuntul prin fundurile lor... pustiu, sărăcie şi nimic! Şi, totuşi, de cîte ori o ceapă, un căţel de usturoiu şi o coajă prehistorică de pine nu ţi-ar înlesni năluca de o clipă a unui ospăţ vi-telian! De cîte ori două trei masline zbîrcite n-ar trage mai mult, în cumpăna flămîndei desperări, decît ochii negri, umezi şi voluptoşi ai celei mai molatece Hetaire!... Şi degetele mele, cuprinse de frigurile foamii, scotoceau tremurînd fundurile adînci ale desagilor şi, în închipuirea lor hămesită şi oarbă, luau opincile scorjite drept nişte imense coji de pine uscată, ghemul de tîrsine drept o ceapă cît un cap de moţan, iar pep-tenii mei drept cine ştie ce suşăniţi de străveche pastramă ramasă de pe vremuri şi scăpată, ca prin minune, de furia flămîndă a dinţilor mei... Şi cînd mă gîndeam eu, ca, întru nimic, nu eram mai pre jos de cît toţi eroii tuturor odiseelor homerice, şi cînd mă gîndiam eu, că vicleanul fecior al lui Laerte înghitise în pribegia lui fatală, atîtea spete de boi graşi sau de berbeci cu lina de argint... ei bine, mă simţiam nedreptăţit.. Cel puţin de mi-ar fi eşit un urs înainte!... l'aş fi mîncat tot, dela virful unghiilor până la ascuţişul urechilor... sau, de m-ar fi mîncat el pe mine, ei bine, tot eu m-aş fi ţinut cel sătul!... atîta eram de fîmînd! Şi, în fundul desagilor mei, nimica, sărăcie şi pustiu... „Cînd nu-i, nu trebuie“ e o maximă de foarte adîncă filosofie gastronomică; se poate; dar, fiindcă maximele ţin de foame numai filosofilor, rămăseii abătut şi toată putinţa mea de cugetare se scobori din cap în pîntece... Ce să faci? Să te apuci, ca moartea, de ros smicele tinere de pe lingă rădăcina copacilor bătrîni? Să te însiri la rînd cu Pisicuţa şi, lăsîndu-ţi gura apă, să ronţăeşti cu deliciu firele roşietice şi rari de chir sălbatec? Să mîninci?... Da ce să mîninci?... De-ar fi fost, cel puţin, aşternută pădurea pe jos cu jir în loc de cucuruzi de brad, calea-valea... Dar așa?... Şi, în străşnicia desnădăjduitei mele stări, mă apucă un ris nebun... Ce ţi-i şi cu amintirile, câteodată!... Nu mai ştiu cu cîţi ani înainte, dar, în tot cazul, cam de mult, fusesem pe coclauri cu un mare naturalist, mititel şi iute ca un titirez şi vinjos ca o vargă de oţel; el după burueni atingătoare de flora Mo'dovei, în general şi a Ceahlăului în deosebi, eu de teleleu-Tanasă; iar,

ca apendice, cu cordele și zurgalăi, d-na naturalistă, însoțită de micul și nedespărțitul său Bijucă alb și flocoș și cu botișorul dumisale totdeauna rece, trandafiriu și umed. — Plecasem, din zori, cu sloboda, cu gând să ne îtoarcem, pe la prînz, iarăși la gazda noastră de pe schit, la Sălăgeanu, vestitul învățător al muntelui, pe acele vremuri... Trecuse prînzul de mult și soarele, care n-avea de făcut nici-o erborizație pe plaiurile cerești, păsise dincolo de ameză și-și căuta liniștit de drumul său înspre apus...

— Bine, Alexandre, întreba, din cînd în cînd, d-na naturalistă cu glas ridicat și ascuțit, bine, dragă, da n-o să mai sfirșești odată cu buruenile tale? Uite, e tirziu și Bijuca nu mai poate de foame, mititelul; o să trebuiască să-l duc în brațe pînă de vale; nici nu mai poate merge, sărăcuțul! Bijou! mon pauvre petit, viens ici!...

Și Bijuca, care se trezise, de mic, tot între lume subțire și aleasă și care nu știa, prin urmare, decît franțuzește, își lăsa, de multe ori, trebile sale, și, în sunet de zurgalăi și în tremurături de cordele roșii, alerga mărunț, cu lăbuțe albe și mici, la chemarea duioasă a stăpînii sale; iar limba lui îi atîrna afară din bot, ca o molatecă și tremurătoare foaie de trandafir bătută de vînt...

Și Alexandre, care n-auzia sau se făcea că nu aude, mic și subțire, cum era, și cu picioare subțiri de oțel, pe jumătate acciperit de sarcina imensă a herbariului său de hîrtie sugătoare, zbură din burueană în burueană, se pleca din cînd în cînd, smulgea cite una, se ridică, o privea, o miroșia, o studia o clipă și sau o arunca cît colo, ca netrebuințioasă, sau o așeza la rînd, cu îngrijire și sfințenie, ca pe o comoară neprețuită, între doctele toi late și lungi ale pîntecosului său herbarium de hîrtie sugătoare!...

— Bine, Alexandre, da n-auzi?

Și Alexandre n-auzia.

— Iaca, domnule, îmi zicea de multe ori d-na naturalistă, — Iaca, așa-mi face în fie-care vară; mă ia cu dinsul pe coclauri și mă poartă prin toate prăpăștiile după burueni... Of! doamne!... Cînd ai ști!...

Și, în acest „of, doamne!“ nerăbdător și nervos și, mai ales, în acest „cînd ai ști“ urmat de o traganată și oare cum confidențială și dureroasă reticență, un tîlmăcitor de gînduri omenești ar fi putut ceta întreaga istorie a unui suflet desgustat...

— Dă, cuconiță dragă, îi răspundeam eu cu glas mîngîitor răce și părintesc; — dă, mata ai putea mai la urmă, să lași, prea bine pe d. Dr. să plece singur în excursiunile sale științifice; d-sa, pecit se vede, e un alpinist fără pereche; și o constituție gingașă și puțin rezistentă, cum e cea femească, nu poate răspunde la «tururile de forță» cu care d. Dr. se pare obicinuit. Nu vezi mata, cu cîtă ușurință sue și scoboară? parcă-i un titirez de oțel. Eu îl admir și, oricît de deprins mă simt și eu cu asemenea lucruri, m-aș lasa, totuși, bătut, fără luptă și pe toa.

tă linia, de d. Dr. Mă mir că mata ai curajul să-l urmezi; eu, unul, drept să vă spun...

— O! Domnule, Domnule! zise ea intrerupîndu-mă—da crezi d-ta că vra să plece singur? zice că-i e urît fără mine; și... uite, mă ia așa, pe toate coclaurile fără să vrau.

— Și eu cred, cuconiță dragă, că dacă lucrul stă așa, apoi doctorul are deplină dreptate.

— Deplină dreptate?... Și de ce mă rog?... zise ea cu un glas subțire și prefăcut ascendentă de mirare interogativă.

— Pentru cuvîntul foarte simplu, că s-ar simți nemulțămît fără tovărășia d-voastră de fiecă minut; sînt și lucruri pe care mata nu le înțelege sau nu știi, cel puțin, să le apreciezi îndestul.

— Lucrurile, scumpul meu domn, se înțeleg și se apreciază după valoarea și după plăcerea ce-ți pricinuesc, zise ea, scuturînd cu capătul ascuțit al umbrelei ceva imaginar de pe vîrfurile și lustruit al unuia din pantofii săi mici ca de copil.

— Tocmai, tocmai! și ar fi prilej, prin urmare, ca mata să te simți foarte măgulită, dacă nu și chiar foarte fericită.

— Merci bien!... J'en ai assez de ces choses-là.

— Si tût?...

Și, ca și cum ar fi lunecat înadins pe lingă punctul meu de întrebare, se plecă, în mod foarte firesc și, cu o măeastră ușurință, rupse un mare și frumos fir de romaniță albă, ce tocmai se întimplase răzleț în calea ei.

— Sînt așa de frumoase florile de munte, zise ea scoțînd un bold—ea știe de unde—și prinzîndu-și floarea pe sin cu degete subțiri, ușoare și îndemnatice.

O privii zîbind, fără să-i răspund.

— Nu-i așa? întreba ea cu glas mlădios și stăruitor.

— Frumuseța, cuconiță dragă, e lucru cu totul relativ... și dacă florile, cochete și gingașe, cum sînt ele, și-ar înțelege adevăratul lor interes, ar trebui să-și aleagă drept patrie un alt loc, iar nu pămîntul răce și umbra posomorită și umedă a pădurilor.

— Cred că ele fac aceasta, pentruca să trăiască mai mult.

— Prețuește mai mult o clipă de strălucire decît o eternitate de întunec... Dar bietele flori nu știu aceasta...

— Da Alexandre?... Alexandre?... zise ea uitîndu-se în toate părțile cu un fel de spaimă prefăcută, oare ce s-a făcut? N-ai băgat de samă încotro să fi apucat?

— N-am văzut; dar, în tot cazul, cred că la deal.

Incepurăm a urca.

— Dă-mi voe, te rog, să mă sprijin de d-ta, zise ea apucîndu-mi brațul;—nu mai pot; am presimțirea c'o să-mi sfîrșesc zilele în vr'o prapastie din pricina buruenilor lui Alexandre.

— Aceasta ar fi o idilă pe cît de științifică, pe atît și de funebră, dragă cuconiță; dar totuși o idilă; S'apoi... cînd e în cer atîta lumină, pe pămînt atîta umbră, atîta liniște pretutindeni și...

— Bijou! Ah, petit méchant! viens ici!... Trebuie să știi, domnule, că Bijucă al meu e un nesuferit; uite, cum rămâne veșnic în urmă și mă lasă singură...

Și Bijucă, în sunet de zurgălăi și în tremurături de cordele roșii, alerga mărunț la deal cu lăbuțe albe și mici, la chemarea de duioasa muștrare a stăpinei sale; iar limba lui îi atirna afară din bot ca o molatecă și tremurătoare toae de trandafir bătută de vânt...

— Foarte frumos, domnule Bijucă, zisei eu, adresându-mă cățelului, cînd fu lingă noi—foarte frumos! Te-ai apucat, hoțul, de făcut, pesemne, idile cu florile și cu buruenile, și-ți părăsești stăpîna; dar dacă vine vr'un urs ș-o minincă, vagabondule, cine să dea socoteală? Ia fă bine, te rog, și stăi de pază mai aproape.

Doamna naturalistă îmi aruncă o privire ironică și ghidușă, cum numai femeile știu să arunce.

— Așa-i că-s grea?... Așa-i că nu mă mai poți duce?... zise ea, la un moment dat, atîrnîndu-se mai simțitor de brațul meu.

— Sint în lumea aceasta, dragă cuconiță, și greutăți negative, care, adică, în loc să te atirne spre pămînt, te ridică spre cer; s-ar părea atunci, că, întocmai ca zeițărilor antice, ți-a răsărit aripi la umere, și că ai putea să străbați cu ele văzduhurile spre...

— Spre Alexandre? nu-i așa? zise ea, întrerupîndu-mă, spre Alexandre?...

Și, ca și cum ar fi stat să cadă, împedecîndu-se, își împreuna degetele amînduror minilor, și se atirna mai greu de brațul meu în jos.

Au femeile, cite odată, niște fantazii!...

— De sigur că spre Alexandre; de cit, vezi mata, cuconiță dragă, se poate, prea ușor, să rătăcești drumul și, în loc să te poți ținea de zborul lui ușor după flori și burueni, se poate întîmpla prea lesne, să te trezești, ca Alexandru Machedon la porțile Raiului...

— Bine... Bine... zise ea privind nehotărît înainte și apăsînd pe fiecare vorbă;—bine, dar dacă sf. Petru, care am auzit că e un bătrîn morocănos și hursuz, nu-ți deschide, ca să poți intra în lăuntru, așa-i că tremuri de foame și de frig la porțile Raiului?..:

— O! o!... de loc, dragă cuconiță; sfărîmi porțile; și intri în Raiu, rămînînd ca sf. Petru să se burzulească în urmă cit o pofti...

— Și ți s-a întîmplat de multe ori, să sfărîmi porțile Raiului și să înfrunți minia prăpăditoare a sfinților săi păzitori?..

— Dacă nu mă înșel, dragă cuconiță, zisei eu uitîndu-mă la ea de sus în jos,—mata ai aerul de a săpa prea adînc în sufletele oamenilor; aveți, pe cit se pare, apucături arheologice.

— Uite, uite! zise ea întrerupîndu-mă și stringîndu-mă

spărietă de braț.—uite, Alexandre a căzut jos; hai mai iute... i s-a intimplat ceva...

Ca la o svirlitură de băț înaintea noastră, doctorul, alături-re cu pîntecosul său herbarium, stătea lungit cu fața'n jos și, răzâmat pe amîndouă coatele, făcea, el știe ce, foarte grav și, adînc cufundat în ceva, parcă de mare înșămîntate.

Ne apropiarăm, fără să ne simtă; iar cînd furăm lingă el și ne incredințarăm cu ce se îndeletnicia, ne bufni pe amîndoi, de o dată și fără voe, un ris nebun...

Nici mai mult, nici mai puțin, doctorul păștea, sau, cel puțin, dintr'o rariște de iarbă salbatică, ciupia pe alese o anumită buruiană în trei foi mici, rotunde și de un verde deschis, cu coada lungă subțire și roșietică și... o minca.

Cînd ne auzi rîzînd la spetele sale, întoarse capul, ne privi foarte serios un moment, apoi, ca și cum lucrul ar fi fost cu desăvîrșire firesc, își urmă înainte și cu băgare de samă științifică sa cină, fără să zică nimic...

— Alexandre... bine, Alexandre, ce faci? pentru D-zeu! o să te otrăvești... Ce te-ai apucat să minînci burueni pe inima goală? Incepu să strige ca spărietă d-na naturalistă.

— Imi era sete, Natalie, și am dat aice peste *oxalis acetosella*, *le pain du bon Dieu*, o plantă de un gust acrișor și foarte plăcut, care taе setea; uite, gustă și tu.

Și zicînd aceasta, îi întinse un mic zmoc de *oxalis acetosella*, *le pain du bon Dieu*...

Gustă ea, imi dădu și mie... și, la un moment dat, ne trezirăm tustrei pe pîntece, păsînd foarte conștiințios iarba fragedă a pădurilor...

— Iar Bijucă neclintit și țapăn pe lăbuțele sale albe și mici, sucindu-și privirea cînd într'o parte, cînd în alta, se uita țîntă la noi și căuta să-și dea socoteala cam ce ni se întimplase... Și limba lui îi atîrna afară din bot ca o molatecă și tremurătoare foae de trandafir bătută de vînt...

— Află Doctore, ziceam eu păsînd, că, de va fi să-mi scriu vre-odată amintirile, apoi să știi că o să te ridic, cel puțin, la treapta de prooroc al Evreilor; căci, mai la urmă, nu cred să fi fost întru nimic mai presus minunea marelui Jidov, care a adaptat, în chip miraculos, cu apă de stîncă pe turma insetată a poporului lui D-zeu, decît minunea d-tale cu *Oxalis acetosella*. Și, mare lucru, să nu se fi încheet, mai la urmă, dumnezeiasca putere a divinului Moise în descoperirea, prin pustiiile Arabiei, a vre unei burueni de soiul Acetoselei d-tale... Mă rog, n-ai putea să-mi spui d-ta, dacă în țara fericită a mirezmelor se găsește măcrișul epurelui... id est, *Oxalis acetosella*? Căci, drept să ți spun, în Pentateuc, pe care l-am cetit din scoartă în scoartă, n-am găsit amintindu-se nimic despre așa ceva.

— Fie-care climă cu Flora ei, răspunse el scurt și sentențios, urmîndu-și, neturburat, păsutul său.

Era de mult de-atunci; dar în oglinda închipuirii se păstrează vii și neșterse unele amintiri ale trecutului; iată pen-truce, în strășnicia desnădăjduită a stării mele de acum, rideam singur, ca un nebun...

Totuși dela o vreme se sfirși cu risul și ochii mei rătăciți căutau în jos spre iarbă... Par'că era un făcut: multe din buru-enile, ale căror nume sucite îmi rămăseseră în minte dela doc-tor, se înfățișau privirilor mele; numai *Oxalis acetosella* părea că-și pusese pe cap chitia dracului...

Ce-mi folosia mie, de pildă, că *Gerum montanum* îmi aținea calea cu florile sale galbene și mari? Ce mă încălziă pe mine, că *Potentilla aurea* își resfața sub ochii mei, florile sale portoc-alii?... În zadar *Campanulla abietina* se uita la mine cu ochi albaștri și limpezi; în zadar *Cortusa Mathioli* scinteia roș în calea mea... Și dacă *Impatiens nollis tungere* îmi painjinia dru-mul cu trunchiul său zvelt și resfirat, apoi nu făcea aceasta, de cit ca să-și bată joc de mine, pentruca, adică, să-mi arunce în nas toate sămânțele sale, de îndată ce m-aș fi atins de una, ma-car, din păstarile ei!... *Haedysarum alpinum* și *Dryos octopetalla* aveau aerul să-mi dea de veste, că mă aflu pe piscuri de munți vecine cu cerul și că, de-aș fi întins mîna, aș fi prins stelele... Iar *Aconitum Napellus* și *Aconitum moldavicum*, cu ochi albaș-tri închiși, întindeau posomorîți, par'eă, spre mine potirul lor cu venin; numai *Papaver alpinum*, cu fața lui albă și oftigoasă, mă îndemna să mă culc și se dorm, avînd aerul de a căuta să mă încredințeze, că somnul ține de foame...

Și de-aș fi fost, macar, cine știe ce mare filosof grecesc! Aș fi mîncat, fără multă vorbă, cucută sau ceapa ciorii și scurt, aș fi pășit fio *ad inferos*, fie la nemurire; m-aș fi mulțămît, chiar, cu smerita glorie a lui Pytagoras, care mîncea bob și născocia table de socoteli... dar așa!... Eu, simplu muritor din timpul meu!... Cel mult, dacă *Athropos belladonna*, aliter *mă-trăguna*, își mai deschidea, cu dragoste în calea mea, brațele sale albe de femee vicleană... Și cînd mă gîndiam eu, că, tot im-preună cu marele, dar micul și viojosul meu naturalist și tot cu plăpînda și eterica sa jumătate, și tot cu Bijucă cel mic, flocos și alb, sub privirile indiscrete ale lunii pline, ce-și curpănia, în mez de noapte, mersu-i înalt de asupra văcăriei minăstirii Neam-țului, mîncasem, în lipsă de pine, și cu o foame pantagruelică, sardele de cutie cu mămăligă caldă! Și cînd, mai ales, îmi amin-tiam că, mai pe urmă cu cîțiva ani, d-na naturalistă, din fundul unui molatec fotoliu de București, mă încredința, că niciodată nu ospătase mai cu deliciu decît atunci!...

— Ș'apoi, ce odihnă sfîntă! adăogam eu cuprins de melan-colia părerilor de rău,—ce dulce dormiam noi cu toții, înmormîn-tați într'o moale și îmbălsămată căpiță de fin răsfirată ca saltea, sub privirile mîngioase ale stelelor!! Cu ce farmec negrăit eram legănați de simfoniile tăcerii adînci, întrerupte în răstimpuri, de

țiriitul depărtat al greerilor de noapte!!.... Și era așa de frig... și era așa de căld!...

— De sigur... de sigur... observa ea rar și gânditor, cu privirile pierdute, par'că, în depărtările altor lumi,—de sigur că trecutul e un frumos apus de soare... și cînd te gîndești, că, de nicăiri, o altă rază de lumină nu va mai veni să dea strălucire norilor posomorîți ai vieții!...

Și, întrerupîndu-se, ridică spre podele ochii ei adînci și umezi....

— De ce ?, o întrebam eu cu glas mișcat și cu privirile pierdute în lumea privirilor ei,—de ce am jăli numai soarele ce apune, și n-am nădăjdui și în soarele ce va să răsară?... Oare, dacă o frunză se scutură, o altă frunză mai plină de viață nu rasare la loc? Și dacă o floare se vestejește, oare altă floare nu reînvie mult mai strălucitoare în primavară?..

Intorcea molatec capul spre mine și mă privia cu zimbet amar.

— Crezi încă în primăveri și în răsărituri de soare, în frunze care renasc și în flori care reînfloresc? De sigur... de sigur... ești un om fericit!

— Cred, cel puțin, că, în putrejunca, din care sîntem alcătuiți, este și ceva etern...

— Si acel ceva?

Ii sărutam mîna și plecam.

Ei bine, cînd mă gîndiam la toate acestea, mă apuca amețeala; și nu știam, dacă amețeala îmi venia din pricina foamii sau din pricina lirismului sentimental al trecutului; și, deși la efecte identice trebuie să presupui, cei puțin, cauze inrudite, eu totuși nu-mi băteam capul cu lucruri așa de înalte, ci mă uitam, pur și simplu, în toate părțile, pe jos, după *Oxalis acetosella* le pain du bon dieu sau, cum s-ar zice, după măcrișul epurelui; dar măcrișul epurei își puse pe cap chitia dracului.

Mă hotării să-mi fur căciula ca țiganul.

Așezai șeaua la rădăcina unui brad, așternui mantaua, mă lungii cu fața 'n sus și mă hotării să-mi închipui că nu-mi-e foame... Ți ai găsit! Avea Pisicuța un așa talent la ronțait iarba și la ucis între dinți virfurile tinere și fragede ale crăngilor, de-ți lasa gura apă.

Et misit soporem in Adamum!...

Și mă prinse o grozavă ciudă pe Adam, că putuse adormi flămînd... Și mă prinse o grozavă ciudă pe D-zeu, că nu avea și pentru mine aceiași părintească îngrijire, ca și pentru întăiul său născut!...

— Decît, vezi, mă gîndiam eu, iarăși, dînd dreptate lui D-zeu; pe vremea aceia, D-zeu avea nevoie de o coastă de om, spre a săvirși cu ea cea mai mare poznă din cite pozne a săvirșit vre-odată: dar acum?..

De-odată, Pisicuța se opri din păscut și, cu un smoc de-

iarbă înflorită, ce-i atirna afară din bot, se uită țintă și spărietă, oare-cum, la deal...

— Vr'o dihanie!... imi fulgeră mie prin minte.

Și punind mâna pe revolver, mă sculai iute și drept în picioare.

Un călugăr scobora încet, pe potecă, la vale, cu o mare și umflată traistă la șold.

— „Mintuirea ta prin tine Israele“, cugetai eu întorcînd cam pe dos versetul biblic, ceiace, potrivit împrejurării, însemna, că mintuirea mea stătea în traista umflată dela șoldul călugărului.

— Blagoslovește, părințele și cale bună, zisei eu, cînd călugărul fu în dreptul meu.

— Mulțămim d-voastră, domnule, mulțămim d-voastră, Domnul!...

Și, îndreptîndu-și spre mine fața-i palidă și slabă, mă privi smerit și sfios, stringîndu-și îngrijit, cu degete aspre, nodoroase și tremurătoare, rasa la pept.

Trebue să mărturisesc în treacăt că, dacă D-zeu a fost cu mine sgîrcit în multe privinți, apoi în una singură a fost peste măsură de darnic, în privința, adică a mutrei mele, care sub o poală de pădure, e aproape nebiruită... mai pune mantaua, mai pune pălăria...

— Ii fi ostenit, părințele; vii de departe? Ia mai șezi coalea, o leacă de te odihnește.

Și-i arătăi spre locul unde șezusem eu lungit cu capul pe șea.

— Mulțămim d-voastră, domnule, mulțămim d-voastră, în gină el pe o notă oare-care din pisaltichie, resfirîndu-și pe pept degetele ruginite ale stingii sale, iar cu dreapta netezîndu-și sfios și smerit de sus în jos barba-i sură și încilcită; — dar ne-am grăbi, că sintem cam de departe, închee el, inclinîndu-se cu oarecare evlavie înaintea mea.

— Da ia șezi; c'un ceas mai de vreme, ori c'un ceas mai tirziu, n-o să fie mare treabă; șezi.

Mă pusei jos, se puse și călugărul.

— Vii de departe?

— Tocmai din fundul Ciungului, domnule.

— Ești de pe la vr'un schit din apropiere? nu-i așa?

— Tocmai dela Nichit, Domnule.

— Da ce? Nichitul e așa de departe de aici?

— Apoi tot a mai fi cale ca de-o jumătate de zi.

— Și după ce-ai fost sf. ta tocmai prin fundul Ciungului?

— Apoi după o leacă de bureți; ia mai uscăm și noi pentru iarnă, că, dă, cu de-aistea ne mai ținem și noi viața.

— S'apoi tocmai prin fundul Ciungului, după bureți?

— Apoi nu sint mai pe-aproape, că-i culeg țigancele, de-i duc la țîrg.

Și umblam cu vorba împrejurul trăistii călugărului, cum umbla vulpea împrejurul gărafi cu mîncare a cocostircului.

— Da nu mi-i vinde și mie vr'o cițiva dintrînșii, dragă părințele?...

— Da, mă rog, poftiți; iaca, se grăbi să zică călugărul, scoțînd traista din git și punîndu-mi-o dinainte—iaca, luați cît vă trebuie, că eu mă pot duce să mi mai culeg alți, și în altă zi.

Și fața călugărului se însănina de bucurie la ideea că, poate, își rescumpărare pelea cu prețul a cițiva bureți.

Ce bureți?... erau niște hribi aramii, fragezi și mici, de-ți venia să-i mînci de cruzi.

— Apoi, dacă-i așa vorba, părințele, ia să facem noi, colea, un foc ca acela și să-i tragem o față de mîncare să se ducă vestea. Trebuie să știi, dragă părințele, că-s rupt de fcame; vin și eu cam de departe, ș-am rătăcit pe meleagurile aistea ale sf. talé; de-asară n-am pus nimic în gură.

Și în toată această păcătoasă și nevoeșă stare de lucruri, nota epică nu lipsia...

Mai știi?... Poate că vr'o Dumnezeire vrasmașă mie, pentru vr-o depărtată greșală strămoșasca, își istovia peste capul meu potopul întreg al urgiei sale răzbunătoare... Alt-fel, ce-ar fi căutat pașii mei obosiți și flămînzi pe căi fără de țintă, înmormîntate în umbra virgină și nesărutată încă de soare, a codrilor neumblați? Și de ce, adică, o altă zeitate prielnică mie, nu s-ar fi vîrit sub pelea slabă și palidă a unui călugăr marunt și pen-truce, încă, nu și-ar fi aruncat, peste măreția olimpică a chipului său, evlavia smerită a unei barbi alcătuite din sure și plîngătoare stalactite de păr încilcit? Și de ce n-ar fi înlocuit ea, după împrejurare, tolba plină cu săgeți, dela șoldul său, prin o traistă cu ciuperci? De ce?... Fiindcă, adică, vechimea clasică se socoate a fi fost mai îmbelșugată în eroi de odisee decît vremurile noastre?... Dar, mai la urmă, ce eram eu insumi? Și dacă pe tatăl meu nu l'a chemat tocmai Laerte, urmează de aici că eu n-aș fi putut să mă numesc Odisefs? Singura deosebire, ce putea fi, așa dar, între mine și între vicleanul barbat al mult mai viclenei Penelope, ar fi stat, poate, în aceia, că, dela o vreme, lui Odisefs i se rupsesse ciobotele și rămăsese desculț, în vreme ce desagii mei mai pastrau pe fundul lor încă o păreche nouă și neargăsită de opinci... Iar cînd iscusitul meu călugăr, cu un amînar de oțel, în formă de scoabă veche, prinse a scoate din vinele mute și negre ale unei cremene răci, un izvor de scintei, luminoase, și cînd, mai ales, din frunzele uscate și îngrămădite peste iasca aprinsă, începu să se ridice în sus fumul negru și inădușit, mi se păru că stă în fața mea Achates, cel mai mare meșter al vechimii în scăpărat cu amînarul și cel mai iute și îndeminatec alcătuitor de focuri, din vreascuri și din frunze uscate, al vremurilor de demult... Și cît pe ce să zbor, pe aripile năravitei mele inchipuiri, spre clasice pustiuri arzătoare și gălbii și cît pe ce să infiripez, din stincile împrejmuitoare mie, o lume

de monștri aeroceraunici, care, din fundul negru al umbrei pădurilor m-ar fi privit cu ochi incrunțați și ar fi rinjit fioros la mine cu gingini vinete și goale!...

Și vreascurile n-apucaseră, încă, să se prefacă în jaratec, și hribii nu fuseseră puși încă pe rug și eu mai că mistuisem în gând aproape toate ciupercile din traista călugărului...

Și de cumva, pe lângă șoaptele tainice și înalte ale vântului cu frunzele, pe lângă murmurul etern al apelor străvezii cu petrele, peste care curg și trec în calea lor fatală, pe lângă orchestrația aeriană și plină de farmec, pe care o alcătuesc, în mezul înflăcărat al zilei, muzicanții inaripați și fără de număr ai lui D-zeu, pe lângă atitea melodii ale văzduhului, izvorite de pretutindeni din nevăzute harfe coliene, mai adaugi și „hangul“ unison, pe care-l ține, cu glas înalt de trișcă crapată, sfârșitul hribilor pe cărbuni, apoi vă pot încredința că muzică mai serafimică n-ați auzit!... Și eu cred că, dacă simfoniștii clasici ai vremurilor noastre n-au atins, nici unul, încă, culmea meșteșugului lor, apoi aceasta nu se datorește decît împrejurării, că nici unul din ei n-a mincat ciuperci fripte la umbra pădurilor!

Și hribii așezați pe spete și cu pintecele 'n sus sfîrșiau pe cărbuni, iar mărunțul meu călugăr îi presura pe pept cu sare și piper și punea, în această indeletnicire, atîta măsură și chibzueală și, fără să-și dea samă, așa își țuguia buzele pe linia întinsă a celor două degete, cu care-i presura, încît ai fi zis că vra să-i sărute pe toți, de rînd. Din cînd în cînd, cite un hrib, mai puțin răbdător la usturimea focului, ridică dintr'un șold, pocnia și, așăzîndu-se iar pe cărbuni, sfîrșia înainte.

— Gata friptura, părințele? întrebam eu, de departe, cum stăteam lungit cu fața'n sus, cu capul pe șea în loc de căpătăiu și cu degetele amînduror minilor încleștate la ceafă.

— Gata, acu, numai să se mai frigă o leacă, c'apoi cade greu la inimă.

Și în privigherea diriguitoare și cu multă băgare de samă a acestei fripturi anahoretice, nu rare ori se întimpla, ca mărunțul meu călugăr să-și tragă iute mina de pe cite un hrib, ce nu stătea tocmai cuminte pe jăratec, să scuipe pripit pe cele două degete diriguitoare și să-și scuture, în aer, mina de ele, ca și cum ar fi voit să le arunce departe, spre a ostoi, cu chipul acesta, usturimea mușcăturii arzătoare a vre unui cărbune mai îndrăzneț. Ba de multe ori își aplica singur un fel de autoflagelațiune pe partea corpului, care-i era mai la îndămină.

— Ia sama, părințele, ia sama, strigam eu de departe, ori de cite ori se frigea călugărul; ia sama să nu mincăm degete fripte în loc de hribi; azi e sînta Vineri și ar fi pacat, macar că degetele de călugăr trebuie să fie de post...

— Nu te teme, domnule, nu te teme; sîntem noi deprinși cu de-aistea... Și scuipa călugărul, de părea că descîntă de deochiu tuturor stihiiilor dela cele patru vînturi...]

Dar în sfîrșit friptura fu gata.

Și dacă soarele, ce sta să cumpănească dincolo de amiază, ar fi putut, din înălțime, să străbată cu privirea prin desișul întunecos al bolții de umbră, ce ne ocrotea de pretutindeni, apoi ar fi văzut întinsă, pe rariștea de iarbă înflorită a pământului, năframa albă-neagră-vinătă a călugărului, soră mai mică în lungime, dar mai mare în curățenie cu imensul meu prosop; iar pe ea tăbăriți la întimplare hribii fripți, întocmai cum ar tăbări o turmă de oi obosite, în popas de odihnă, pe drumul galbiu și plin de colb; și, după cum de lina oilor se acăță, în treacăt, curnuții și scalii pîrloagelor, tot așa se acățaseră cărbunii stinși ai focului de spetele hribilor mei; și dacă, ceia ce albia pe la subțiorile scorojițe ale fiecărui hrib, nu era tocmai sare nemistuită, apoi era, cel puțin, cenușă nescuturată, lucru care, totuși, nu împedeca pe măruntul meu călugăr de a-și da ifoase profesionale de Moschion sau de Labdacus.

Oricum, eu mă dădusem pe lângă năframa cu hribi, îmi înșămnasem cele patru puncte cardinale ale persoanei mele cu o largă și smerită cruce potrivită împrejurării, îmi luasem pălăria de pe cap, și, scuturînd, pe cit era cu putință, de cărbuni și de cenușă cite un hrib, îi făceam vînt în pustiul întunecos și flămînd al gurii mele.

Și poate că, în scurt, aș fi ajuns cu înghițitul la capătul celalalt al năframii, dacă nu mă oprea la timp măruntul meu călugăr.

— Da'ți mai avea o leacă de răbdare, domnule, zise el, minînd înspre dinsul, cu un băț pîrlit la capăt, cel de pe urmă hrib, ce mai rămăsese răzleț pîntre cărbuni; — poate — om găsi și vr'o fărîmătură de pine.

Și cu vîrfu pîrlit al bățului, făcu hribului vînt pe năframă.

Dela sine se înțelege, că pusei strunea flămîndei și prăpăditoarei mele porniri.

Iute și harnic, după cum era și de mărunt, scotoci uscătiul meu călugăr pîntre hribii ramași în traistă, și scoase la iveală o pine oacheșă, destul de mare, cu gingini strenteroase de amîndouă părțile și începută la un capăt; iar cînd dădui să rup din ea, înțelesei că și o pine poate avea odiseia și nefericirile sale: fire de lînă sure și lungi, luate în hîolă din țesătura moale a traistii, stăteau acățate de colțurile uscate, țăpoase și ascuțite ale ginginilor pinii, ca de dinții unui darac; fărîmături mărunte și albe de hribi mijiau neclintite de pîntre adîncăturile rupturii aspre a capătului început; iar cînd începui a o bate la spete, spre a scutura dintr'nsa pulberea măruntă și albă de hribi, o sumedenie de furnici începură a curge de prin toate ascunzăturile pinii, ca o ploae neagră și fină și a fugi spăriețe și nedumerite care încotro;

Si licet exemplis in parvo grandibus uti,

Hae facies Trojae, cum caperetur, erat!...

Așa de spărieți și nedumeriți mi'nchipuiam că trebuie s-o fi

împuns de fugă Troenii, lui Priamus, cînd îi luă Achile cu jărdia dela spete!...

Sermenele furnicii!... Erau și ele menite să-și ducă, de acum înainte, pe țărături străine și depărtate, nemișiatul dor de patrie; le era și lor, se vede, scris, să mîncească pînea amară a pribegiei, și, cine știe, dacă nostalgia după fundurile Ciungului nu era să pună, sub alte apusuri și sub alte răsărituri de soare, capăt zbuciumatei lor vieți!...

— Da bine, părințele, zisei eu, bătînd în pîne ca'ntr-o pernă și sculîndu-mă de jos, ca să nu mă umple furnicile;—bine, te-ai apucat de dus furnici de prăsilă din fundurile Ciungului tocmai în gura Nichitului? Ce? Pe la Nichit, n'aveți furnici?...

— Da, bată-le pustia, Domnule, să le bată, parcă te poți feri de ele? Se viră peste tot locul după mîncare... Ia, și ele, ca toate lighioanele lui D-zeu: unde văd masă'nținsă, hop și ele!...

— Ai dreptate, părințele, ai dreptate! Ia să lăsăm noi viii cu vii și morții cu morții și să ne căutăm mai bine de suflet, zisei eu așăzîndu-mă într'un cot de-alungul naframii.

Rupsei pînea, dădui călugărului, îmi oprii și mie și începui a minca.

— Da, o gură de rachiu nu-ți pofti? zise călugărul, virînd mina în su și scoțînd o stecluță potrivit de mare și plină pîn' la jumătate cu ceva galbăn-roș.

— Și două, părințele.

— Poftim.

Și așăzîndu-se și el lingă naframă, mi-nținse stecla.

Era un rachiu dumnezeesc.

— Da strașnic rachiu, părințele, strașnic rachiu! De unde-l cumperi?

— D'apoi că'l facem noi, domnule, nu-l cumpărăm.

— Mă rog, zisei eu, mai luînd o'nghițitură, nu mă poți învăța și pe mine cum se face?

— Da cum nu? domnule: faci ceaiu rusesc tare, cum se face ceaiul, și, după ce se răcește, pui jumătate ceaiu și jumătate spirt de cel bun, de vin; pui zahar, cît vrei să fie de dulce, pui inipere, izmă creată, anghelică și coji de portocală, dacă ai, și-l lasă așa de dospește citeva zile, ș'apoi începi a bea din el.

Și, trăgîndu-i și călugărul un git, astupă cu îngrijire stecla cu dopul, o viri în sin, își luă comanacul din cap și, punîndu-l alătura, începu a minca cu smerenie și cumpătat, fără grabă, fără pîpire, potrivit darului său.

În cite-va minute, ospățul nostru de anahoret fu gata.

— Da de apă ce-om face, părințele? Hribii au fost cam sărați și sărătura face sete.

— Apoi este pirău de vale, domnule; mă duc eu acu ș'a-duc apă numaidecît.

Și fără să mai aștepte vr'un răspuns din parte-mi, își și puse comanacul pe cap, ș'o porni de vale, deadreptul prin pădure, cu minile goale.

— Ei! părințele, părințele!!... dădui eu se strig; ași!!... călugărul își și mistuise, în desișul depărtat al pădurii, mărunta sa închipuire; iar cînd, dela capătul privirilor mele, se rupse și se desprinsese petecul îngust și cafeniu al spetelor lui, rămăsei nedumerit.

— Da'n ce dracu o s'aducă el apă?... în gură... în pumni?... mă gîndeam eu, ramas în picioare neclintit, și uitîndu-mă țintă spre desișul încilcit, în care se mistuise năluca măruntă și mohorîtă a călugărului meu. Nu cumva să-mi fi făcut șotia călugărul naibii? Mai știi?... Te-i trezi numai, că i-a fi trăsnet prin cap, să se tot jucă la Nichit și pe mine să mă lese aici în cît m'a găsit...

Ce să faci? Să te iei după dînsul? Să te-apuci de scotocit prin hălăciuga pădurii o pișcătură de călugăr în floarea umbrelor, care și-ar fi putut tupila, ca o veveriță, întreaga sa făptură după o cioată sau la încheetura unei crengi?

Pisicuța ridică capul și se opri din mestecat un smoc de iarba înflorită, ce-i atîrna, pe jumătate, afară din bot...

Cînd îmi îndreptai ochii pe linia de privire a Pisicuții, zării desprinzîndu-se treptat, de pe fundul de umbră al pădurii, înfățișarea gheboasă, plecată înainte și cu capul gol a călugărului meu; iar, între minile-i întinse, ducea, parcă, ceva, cu mare cumpăneală.

Îmi ascuții privirea, dar nu putui deosebi ce ducea călugărul cu atîta sfințenie și bagare de samă.

Iar, cînd fu destul de aproape ca să-l pot vedea, mă încredințai, spre marea mea nedumerire, că ținea, de o parte și de alta, între degetele nodoroase și răsfirate ale amînduror minilor sale, un soi de tingire de tînichea, mai mult lungă de cît largă și plină ochiu cu apă...

— Da tingirea asta, îl întrebai eu, cînd fu lîngă mine, de unde o găsiși, părințele? Că de-aici ai plecat cu minile goale?...

— Da, nu-i nici o tingire, domnule.

— Da, cum nu-i tingire? Eu o văd că-i tingire ca toate tingirile; atîta, numai, că-i de tînichea?

— Da nu-i nici o tingire, domnule; ia-i comanacul meu; dă, îl mai facem și noi de tablă, cite o dată; că dă! vine vremea fel de fel; poate că ai, cite odată, nevoie, prin pădure, ba de-o apă, ba de-o mămăligă, și, dacă n'ai în ce, răbzi mult și bine și de sete și de foame...

— Mare țî-i minunea ta Doamne! D'apoi eu nu te-am văzut cu tingirea'n cap părințele, eu te-am văzut cu comanac ca toate comanacele.

— Așa-i Domnule; da, vezi D-ta, i-am scos îmbrăcămîntea, că, doar, nu era s'aduc eu apă cu 'mbrăcămîntea pe el.

— Bine, părințele, da pozna asta n'am mai văzut-o nici odată!!..

— Nu-i fi văzut-o, domnule, că nu-i fi umblat prin nevoi-

— Bine, da de ce nu-ți iei sf-ta în traistă, cînd pleci la pădure, vr'un pahar, vr'o tingire ca toate tingirile ?

— Da ce să ne mai încercăm noi cu atîta tarhat, domnule, cînd ne putem sluji cu comanacul și în loc de tingire și în loc de pahar ? Sintem bătrîni, domnule, și nu putem duce în spete atîta jăchilă.

Logica strînsă a călugărului îmi închise gura.

— Bine cuvintează, părințele, zisei eu suflînd în cruce peste apă și ducînd comanacul la gură.

— Bine cuvîntată fie împărăția Tatălui și a Fiului și a Sf. Duh, amin !...

Băui jumătate de comanac.

— Ei, părințele, ia să plecăm, că-i tîrziu și zici că schitul e cam departe ?

— Cam departe, domnule ; da mergeți la Schit ?

— Merg, părințele, încotro văd cu ochii ; și, fiindcă mi te-ai întîmplat sf-ta în cale, apoi merg și eu la schit ; aș putea să stau acolo cîte-va zile ?

— Da cum nu, domnule ? Puteți sta și mai mult ; puteți sta chiar la mine, dacă vi-i cu voea și v'îți împăca.

— Da eu mă'npac cu toată lumea, părințele, și cu sf. ta, simt eu, c'o să mă'npac de minune.

— Apoi, bine domnule ; atuncea să plecăm.

Călugărul își puse naframa'n traistă și traista la șold, iar eu aruncaî șeaua pe spetele Pisicuții și-o închingai. Nu bagasom de samă, dar cînd luai pe mînă friul Pisicuții și fu să plec, călugărul stătea gata și mă aștepta, cu comanac pe cap ca toate comanacele.

Și nu mai fu cu putință să mi-l închipui în urmă, pe părintele Ghermănuță de cît cu tingirea'n cap ; iată pentru ce, cum scoboram noi la vale, călugărul cu sloboda și eu cu Pisicuța de dirlogi, fără voe, mă bufnia risul din cînd în cînd.

— Rîzi de comanacul meu, domnule, văd eu bine !

— Cam așa, părințele, drept ți-oiu spune. Cum naiba, să-ți vie în minte sf. tale să faci comanac din tingire și tingire din comanac ? Doar asta nu-i lucru ușor ; și, mă rog, egumenul are la știință treaba aceasta ?

— D'apoi că egumenul, parcă, n'are și el tot așa ; și, parcă, ceilalți vr'o nouă, ciți mai sintem, n'au și ei, toți, tot așa !

— Bine, dar să faci sf. ta mămăligă în comanac ? ! !

— Ei, domnule, doar mămăliga nu-i lucru spurcat ; și chiar dac'ar fi, cele sfînte nu se spurcă ; ș'apoi, ce ți-i c'a fi comanacul de tinichea, ce ți-i c'a fi de hirtie sclivisită ? Imbrăcămîntea-i totul, domnule. Iacă, imbracă-te d-ta cu rasă și ți pune un comanac în cap, și să vedem, are să știe cineva că nu ești călugăr ? Tot așa și cu comanacul meu ; cine știe că-i tingire ?...

— Dacă are pe de-asupra imbrăcămîntea darului ? Nu-i așa ? zisei eu întrerupîndu-l și terminîndu-i cugetarea.

— D'apoi ? Se'nțelege, domnule ; imbrăcămîntea-i totul...

— Și darul nimic ?

— Ba a fi, el, și darul ceva; da, parcă, darul se vede? Doar darul îi pentru noi călugării, nu pentru ochii lumii; pentru ochii lumii, iaca: rasa, comanacul, barba; doar d-ta ești om învățat; n'ai auzit de hoți de codru, care s'au îmbracat în strae călugărești, și până nu i-o prins, parc'o știut cineva că-s hoți, ori că nu-s călugări?...

— Doamne, părinte, Doamne! Să te-audă Mitropolitul vorbind așa, ce mai gherlă ți-ar trînti, și ce mai ascultare ți-ar rîndui!...

— D'apoi că D-zeu să mă erte, domnule... zise călugărul, însoțind această reticență de o mare și, parcă, izbăvitoare cruce.

Și în acest «D-zeu să mă erte» și în această reticență însoțită de o mare și, parcă, izbăvitoare cruce, cineva ar fi putut ceti o întreagă pagină din istoria înedită a sfintului nostru monahism.

Era, pe vremea aceea, Mitropolit fericitul întru pomenire Calinic Miclescu, acel, asupra căruia oftigosul călugăr, Clement Neculau, profesor de grecește la Academie, trăsese focuri de revolver; dar, fie că nu-l nimerise, fie că gloanțele se turtiseră pe pafdalele de aur ale colanului, cu care rangul încingea coapsele măruntului și slăbănogului cap al Bisericii, că nu se alese, din toată această dramă călugărească, decît Mitropolitul cu spaima, iar Clement cu închisoarea.

— Eu așa socoti, domnule, zise călugărul oprindu-se în drum, să tăem de-adreptul de vale, că schitu-i cam departe și mă tem c'om inopla în pădure.

— Să tăem, părintele, pe unde socoți sfinția ta; vorba e să ajungem cu lumină la schit.

Călugărul coti la stînga prin desișul fără urmă.

Și nu-ți venea să crezi ochilor, cînd te uitai la părintele Ghermănuță, cu cită îndemănare șerpuaia prin desișul încilcit al pădurii, cu cită nesilită ușurință urca și scobora... lasat pe spete la vale, plecat înainte la deal, părintele Ghermănuță își păstra neturburat centru-i de greutate în lăuntrul bazei sale; și ai fi zis, că, în calea lui, suișurile se scoborau și scoborișurile se suiau, spre a-i face drumul pînză... Și de n'ai fi stat cu privirile înfipte în spetele lui înguste și cafenii, mărunt, subțire și în floarea umbrelor, cum era, s'ar fi topit părintele Ghermănuță și s-ar fi mistuit în zarea încilcită a crengilor, după cum, în văzduhurile amurgului, se mistue și se topesc unele vedenii de o clipă întrupate de închipuirea cuprinsă de flori pustii ai singurătății... Avea părintele Ghermănuță ceva din firea șopirlui, pe care acum o vezi, acum n-o vezi, și ia-i urma, dacă poți, cînd vrei să-i pui bățul pe coadă... Și eu cred că pădurile au suflet și, în sufletul lor, dragoste de mamă pentru toate vietățile, ce se adăpostesc la umbra ocrotitoare a sinului lor; și fiindcă părintele Ghermănuță pășise de mult spre starea de vietate a pădurilor, apoi și pădurea cu brazii săi uriași, cu vinăta încremenire a stîncilor sale, cu

așternutu-i moale și ruginiu de foi uscate și seci, cu neagra și frageda-i putrejune a vreascurilor sale, părea cuprinsă de clipa vie a unui fior de ocrotitoare dragoste în calea grăbită și sub pașii mărunți ai părintelui Ghermănuță... Sub mersul său ușor nici vreascurile nu trăsneau, nici așternutul moale și ruginiu de foi uscate și seci nu foșnea sub lunecarea-i cotigită de șopirlă mlădioasă; țesătura deasă a crengilor împinzite păstra, totdeauna, o spărtură îngustă, prin care părintele Ghermănuță se strecura ca suveica printre ițe; iar cînd firul subțire și cafeniu al persoanei sale se alătura pe lingă grosimea seculară sau luneca prin dreptul înălțimii ameteitoare a vreunui brad incremenit pe temeliile sale, părintele Ghermănuță se mistuia, pentru o clipă, ca sorbit, ca înghițit, parcă, de trunchiul mohorit al uriașului codrilor... De cite ori nu-l prăpădiam din ochi și de cite ori nu-l vedeam, iarăși, pe părintele Ghermănuță infripîndu-se în zare, ca izvorit, ca răsărit, ca eșit, parcă, la lumină, cu comanac și cu rasă, cu tot, acum de sub scoarța sură a vre-unui fag, acum din trupul ciuntit al vreunei frînturi sau al vre unui crîmpeiu rămas în picioare, pe urma unui brad răsturnat alături de vreme sau de vijălii!...

— Bine, părinte, da stăi mai încet, că-i valea mare și eu nu pot scobori așa de înte cu iapa de dirlogi...

Și biata Piscuță, sgircindu-și picioarele de dinapoi, lungindu-și gitul după friu, și întepenindu-se pe picioarele întinse de dinainte, luneca, de multe ori, de-a săniușul pe luciul foilor, ca pe un ghețuș, cînd valea scobora prea repede.

Părintele Ghermănuță se oprea un minut, mă așteptă și iarăși o pleca la vale... Ai fi zis că se prăpăstuește în neștire, ca sorbit de adincimi și te așteptai să-l vezi, la fiecare pas, mistuindu-se în umbră, ca o vedenie, născocită de frigurile închipuirii...

Cu vai nevoie mă țineam de dinsul cît colea. Puțin mai avea soarele, până ce să scapete dincolo de piscurile depărtate și neguroase ale munților din urma noastră, cînd eșirăm la limpeziș, în valea largă a Nichitului.

Încălecai, spre a mă putea ținea mai aproape de părintele Ghermănuță.

Cît prindeai cu ochii spre răsărit, între munți de o parte și între munți de alta, pirăul Nichitului curgea grăbit și limpede, acum printre finețe înflorite, acum printre lunci tinere de mesteacăni de salcii sau de arini, acum printre prundișuri întinse și sterpe de mozaic cu multe fețe; iar razele soarelui, ce cădeau peziș pe crestele fugătoare ale undelor lui, îi dădeau înfățișarea cotigită a unei nesfirșite cordele late de mătăasă moale, cu schimbătoare sclipiri de aur...

Amurgul începuse a se ridica din adincuri... iar între piscurile mai înalte ale munților, ce se răsătau, încă, în pulberea de lumină roșietică a celor din urmă raze ale Apusului, văile tupilate întunecau priveliștea, cu atitea pete imense de umbră...

viorie... Din adincimi, din înălțimi, din taina pădurilor, din întunericul codrilor, din văzduhuri, de pretutindeni, glasurile prelungi ale sărilor de munte se ridicau depărtat a liniște și a odihnă... Și, încet, încet, se stingeau toate și toate adormiau pe rînd; și tot mai rar se desprindea din depărtări un latrat de cîine, un sunet de talangă, un glas de buciom... Numai pîrăul, minat cu grabire, în calea lui fatală, de o putere nevăzută, mai însemna, în amortirea universală, eterna mișcare a vieții în vinele adormite ale lucrurilor... Departe, foarte departe, la răsăritul din fața noastră, spre gura largă a văii, scipia încă ceva în umbra amurgului, ca o stea căzută din ceruri pe pămînt... era cea de pe urmă rază de lumină, ce cădea rătăcită și peziș din depărtările apusului, pe luciul metalic și înalt al țărnelui dela biserica Schitului; iar cînd această stea se mistui și se stinse în umbra pămîntului, o altă stea se aprinse în țăriile cele mai de sus ale cerului... era luceafărul de seară...

Un sunet prelung și jalnic de aramă sunătoare, lovită în răstimpuri de o potrivă de departate, înfioră și făcu să tremure umbrele singuraticе ale văzduhului, și valea largă se umplu, până la marginile de deasupra ale munților săi, de glasul sfînt al rugăciunii și al păcii... Era clopotul schitului, care vestea închinătorilor pustiului ceasul slujbei de sară...

Părintele Ghermănuță se opri din mers în fața răsăritului, își luă smerit, cu toate cele cinci degete răsfrate ale stîngii sale, comanacul din cap; iar cu cele trei degete inițiale și împreunate ale dreptei, de trei ori își însemnă larg, cu trei cruci evlavioase și mari, cele patru puncte sacramentale ale trupului său; și, atingînd, după fiecare cruce, pămîntul cu dosul minii de închinare, de trei ori se plecă, în chip de metanie, în fața a tot puternicului și nevăzutului său D-zeu...

Și fața lui slabă și veștedă, și cele două bucle sure și mari de păr împrăștiat, ce-i țîșniau pe tîmple de sub comănacul-i, părea prea strîmt, și barba lui cărunță ce se prelin gea spre pămînt în lungi și plîngătoare șuvițe de lină încilcîță, și traista cu ciuperci dela șold, și tingirea-i de tinichea de pe cap învălîțată cu pîslă, și întreaga lui făptură măruntă și cafenie, ca într'o haină, se îmbracă, pentru o clipă, într'un fel de tainică lumină... În extasul scurt al unei rugăciuni, ce izvora, în șoapte neauzite și domoale, din buze umilite și păcătoase, întreg sufletul părintelui Ghermănuță, ca o flacăra ușoară, se înalța spre treptele tronului celui prea înalt... Și aureola sfinților mucenici înfașură, ca într'un fel de strălucire, făptura lui întreagă...

Ce mare și sublim era părintele Ghermănuță !... Ce mic și netrebnic mă găsiam eu pe lingă dînsul.

Fără voe, îmi descoperii capul și, în imensitatea deșartă, tăcută și plină de umbră, ca spre rugăciune, plecai fruntea mea în fața răsăritului...

O dată cu noaptea sosirăm și noi la schit. Și de n-aș fi fost biruit de oboseală, aș fi avut, poate, destulă vreme să-mi las și

inima și sufletul să guste farmecul tainic, cu care liniștea sfântă învălue în noapte acest adăpost al rugăciunii și al păcii, pe care lepădarea de cele lumești l-a îngrădit cu prăpastii fără de fund și cu codri fără lumină... Și totuși, de la hotarele despre răsărit ale pământului adormit, peste adâncurile oarbe ale nopții, geana lunii inflăcărate trimetea lungi raze de lumină mută și rece, care se topiau pe luciul aerian al turnului neclintit... Ai fi zis că, în văzduhuri, mâna a celui a tot puternic aprinsese o candelă de străjuire pe un mormint pustiu și părăsit... De prin prejur și din depărtări nehotărâte, umbre negre se desprindeau din noapte în răstimpuri și, lunecînd grăbite, se mistuiau pe rînd în ușa luminată și larg deschisă a bisericii, după cum, în flacara unei lumini aprinse în întuneric, năvălesc și se mistue orbi fluturii hipnotizați... Din lăuntru gol, înalt și sec al bisericii, glasuri, acum prelungi și tremurătoare, acum trunchiate și repezi, porniau spre afară și trezeau văzduhurile tirzii și adormite... era ceasul al noulea, ceasul de sară al sfintei vecernii, care aduna spre rugăciune, în casa domnului, pe smeriții și credincioșii închinători ai pustului...

Cînd părintele Ghermănuță pași din întuneric în fașia de lumină, ce izvora pe ușa larg deschisă a bisericii, se opri pe loc, își întoarse fața spre catapiteazmă, își luă comanacul din cap și, după toate regulile darului său, de trei ori își făcu cruce și de trei ori se înclină, ca spre metanie, în fața sfințelor icoane, ce păreau că-l văd și că se uită la el din fundul depărtat al bisericii...

Descălecai dinaintea chiliei părintelui Ghermănuță și, până să leg, deocamdată, pe Pisicuța de un stîlp al cerdacului, părintele Ghermănuță scotoci nu știu pe unde, găsi și scoase cheia dela ușă, descuiă și, cînd fu să intru și eu în lăuntru, Părintele Ghermănuță, după ce-și aninase într'un cuiu din tindă traista cu ciuperci, și aprinsese o luminare subțire de ceară galbenă, pe care o lipise de marginea știrbă de deasupra a unui sfeșnic de alamă, tot galbăn... N-aș putea hotărî cu un singur cuvînt mirosul ce domnește în ori ce chilie de călugăr: curat a tămie nu miroasă și nici curat a piper negru, ba nici chiar curat a dohot; dar, desigur că miroasă curat a toate acestea la un loc!... Și fiindcă părintele Ghermănuță, cu inșeși slăbănoagele și muritoarele sale mini își clădise chilia din dărîmăturile uscate ale pădurilor lui D-zeu, apoi chilia eșise cam după măsura măruntă a harnicului ei întemeetor; și dacă, întrînd, trebuia să pleci capul, apoi aceasta nu înșamna altă-ceva, decît că părintele Ghermănuță îi dăduse ca înălțime întinderea fapturii sale inșeși, numai cît cu comanac cu tot; și dacă erai silit să te așezi cam lăturiș spre a-ți strecura grosimea trupului prin îngustimea ușii, apoi aceasta, iarăși, nu înșamna altă-ceva, decît că, tot părintele Ghermănuță, luase, drept măsură, lățimea tot a fapturii sale, numai cît cu minele'n șolduri... Drept în față, într'un cuiu, un șirag de metanii de os cafeniu; deasupra o icoană în stil rusesc, închipuind pe

Maica Domnului în colori, cu copilul Isus în brațe, și închisă între privazuri late de lemn negru și lustruit la care păreau a se fi închinat nenumărate neamuri de muște băștinăse, ce văzuseră, pe rînd, lumina vieții și întunerecul morții sub acoperîntul bine-cuvîntat al părintelui Ghermănuță. Între cele două ferestre de la stînga, o masă de brad, alb odată, dar mohorit acum de vremuri; și pe masa, pe cit de scurtă, pe atît și de îngustă, un mare ciaslov legat în pele neagră, împodobit la mijloc cu o cruce, iar pe margini cu chenaruri de poleială galbănă; în colțul stîng de lîngă ușă, un dulap în canaturi și frate mai mic cu masa, pastra, poate, sub încuetoare, lucrurile mai ferite ale părintelui Ghermănuță; în colțul din fund și dinspre dreapta, patul cu macat de lăvicer, cuprins deasupra, întocmai pe măsură, de o saltea subțire îmbrăcată cu pistră vargată cu roș; la căpătăi un cultuc înfațat cu cit, ale cărui flori albastre sau roșii de abia mai mijiau de sub lustrul problematic, pe care vremea sau, poate, chiar barba și părul părintelui Ghermănuță îl așternuse peste ele; drept pernă de părete, însuși păretele galben și coșcovit; iar între capătul de la picioare al patului și între soba, ce se tupila, înghemuită în colțul din dreapta a chiliei, o ladă de Brașov, cu zugrăveli albastre, roșii sau verzi, care își avea în regulă actul său de virtută scris cu boia albă, din josul lăcății pînticoase și ruginite, în mari țifre arăbești; cel puțin, veleatul 1793 nu putea să însemne altă-ceva, decît mitrica de naștere și de botez a lăzii cu felurite zugrăveli a părintelui Ghermănuță; pe lada acoperită cu o velință, stăteau așezate și frumos păturite straele mai de zile mari ale părintelui Ghermănuță; iar deasupra, peste strae, străjuia, în picioare și neadormit, un comanac nou îmbracat cu șiiac cafeniu.

— Știi că-mi place grozav chilia Sf. Tale, părințele? Zisei eu călugărului, care se plecase pe un genuchi și umbla să descue lacata de la ladă; — mare lucru să nu mă fac și eu călugăr, cînd oiu mai îmbătrîni.

— Să'ți ajute D-zeu, domnule; da... dă, vezi d-ta, are și călugăria necazurile și greutățile ei, și n-o poate duce ori cine cu toate ale ei.

— Ce necazuri? ce greutăți? părinte? Să te duci la biserică, să te închini, să te rogi lui D-zeu... Alte, ce greutăți și ce necazuri mai poate avea călugăria?

— Așa-i domnule, așa-i; da... dă, are și ea necazurile și greutățile ei, mai afirmă încă odată părintele Ghermănuță, scoțînd din ladă un oghial aproape nou de buhur roș și punîndu-l pe capătul despre ladă al patului; — că, dă, urmă el mai scoțînd și o pernă îmbrăcată tot cu cit înflorit și punînd-o peste oghial; — că, dă... Și călugării sint oameni... Cînd se despart de lume, parcă-și lasă în lume toate pacatele lor, după cuvîntul evanghelistului? Nu, domnule! Mai aduc dintrînsele și la călugărie. Dă... Sîntem și noi oameni, incheie călugărul încuind lăcata și punînd cheia sub velință.

Puse perna la căpătăiu, cultucul mai deoparte, desfăcu și întinse oghialul pe pat și așternutul fu gata.

— Da cu iapa ce-om face, părințele?

— N'aveți grijă, d-le, regulăm noi toate, acu. Și esind afară, se întoarse, peste citeva minute, cu toată jăchila Pisicuții în spinare, și-o puse jos în tindă, mai deoparte.

Peste alte citeva minute, Pisicuța se găsia frumos și liniștit incuartirată pentru noapte, sub un mic șopron de scinduri, legată de un țarus bătut în pământ și cu o zdravănă sarcină de iarbă proaspătă dinainte, adusă de părintele Ghermănuță, el știe de unde.

— Da, poate, v'a fi și d-voastră foame, zise el, dupăce ne întoarserăm din șopron în chilie,—dacă 'ți vra, s'a găsi și pentru d-voastră ceva.

— Fiindcă sint în gazdă la Sfinția ta, apoi vrau tot ce vrei Sfinția ta, părințele; chiar mâncare dac'ar fi.

Luă iute ceaslovul de pe masă și-l răzămă în picioare pe fereastră, descuié tot iute dulapul cel mic în canaturi, și într-o clipă masa fu gata: citeva foi late și rotunde de podbal cu zglăvoace și boișteni uscați pe vatră, citeva masline străvechi pe fundul unei farfurii cu margini albastre și crețe; în fundul unei străchini smălțuite, citiva hribi cu undelemn, oțet și usturoiu, mai deoparte, fălii de pere și de mere uscate la soare, cu citeva nuci printre ele; nelipsita pine cu gingini de amîndouă părțile, dar fără furnicile și fărâmurile albe de hribi reglementare; iar în mijocul tuturor și mai răsărit decit toate, se înalță, cu oarecare conștiință despre superioritatea sa, șipul cu rachiu.

— Apoi bine-am găsit, părințele, noroc și bucurie să dea D-zeu! Binecuvîntează! zisei eu, făcînd-mi cruce și punind la gură stecla cu rachiu.

Și până ce părintele Ghermănuță să-și facă, și el, cruce și să rostească binecuvîntarea cerută de imprejurare, aproape un sfert din stecla cu rachiu se și mistui sfîriînd în adincurile bintuite de secetă ale gitului meu... Era un rachiu dumnezeesc!...

— Să știi, părinte Ghermănuță, că, hotărît, mă fac călugăr cînd oiu mai îmbătrîni, zisei eu cu încredințare, întinzîndu-i stecla cu rachiu.

— Dă, Domnule, să-ți ajute cel de sus, răspunse el, ducînd stecla la gura; da.... închee părintele Ghermănuță, luînd stecla de la gură și ștergîndu-și în două părți mustețile-i încalcite, cu minca cenușie a antereului său de lăstică,—vezi d-ta, are și călugăria necazurile și neajunsurile ei...

— Eeeee!... Apoi asta-i chiar fățarie, părinte Ghermănuță... Cu asemenea rachiu, cu asemenea zglăvoace și, mai ales, cu asemenea salată de hribi, ce mai vorbești Sfinția ta de necazuri și de neajunsuri?... Da, se vede, că așa-i făcut omul, să cîrtească totdeauna, și să nu mai fie mulțămît niciodată...

— Așa-i, domnule, da vezi d-ta, zglăvoacele trebuie să le prinzi de prin baltă, hribii să-i aduci dela pădure, usturoiul să-l

sameni și celelalte să le cumperi... și cînd n'ai cu ce?... Ia, vai de capul nostru, cum mai trăim și noi; chipurile, avem și noi cîte trei lei, o litră de brînză, o singeacă de rachiu și 25 dramuri de untdelemn la luna și o pîne la săptămîna? d'apoi cu atîta ce poate să facă un om?... să moară sau să trăiască?...

— Au doar, nu numai cu pîne va trăi omul, ci și cu cuvîntul lui Dumnezeu, zice evanghelistul, părinte Ghermănuță; de ce, prin urmare, n'ar posti un călugăr macar treizeci de zile pe lună, după pilda Mîntuitorului și Dumnezeului nostru Isus Hristos în deșert, pentru păcatele oamenilor, fără ca, cu toate acestea, să poată fi ispitit de satana!

Și fiindcă boistenii și zglăvoacele, cu podbal cu tot, erau prea sărate și-mi făcuseră sete, îmi mai astîmpărai gîtul cu o dușcă de rachiu... Era un rachiu dumnezeesc!...

Și, iarăși, fiindcă nucile uscate, pe care părintele Ghermănuță le strica și le mîncea mezul cu o îndemănare de veveriță, se vede că, iarăși, făceau sete, apoi și părintele Ghermănuță îi mai trase, și el, un gît zdravăn tot de rachiu.

— Apoi, vezi d-ta, domnule, răspuse el într'un tîrziu, ștergîndu-și în două părți mustețile-i incilcite cu minica cenusie a antereului său de lăstrică;— vezi d-ta, pe vremea aceea se făceau minuni, și sfinții Apostoli și Mucenici le arătau oamenilor calea cea dreaptă, și oamenii erau buni și drepecți, nu ca astăzi zavistnici, pizmătariți, clevetitori, hrăpareți, rai și cîrtitori....

— Și, îl intrerupsei eu, urmîndu-i mai departe reflexiunea sa biblică.— se săturau noroadele cu cinci pîni și doi pești pe malurile Ghenesaretului, și tot mai rămîneau douăsprezece coșuri de fărîmături; și leproșii se lecuiau în scaldătoarea oilor, și schivnicii se mulțămiau cu lăcusteie fripte, pe care le mînceau de prin văile arzătoare ale Iordanului, și păzitoarele de capre de prin văile Ghedronului năzuiau la treapta de sfinte muceniți....

Și cine știe unde s-ar fi oprit avîntul meu biblic, spre lauda sfințelor vremuri, dacă părintele Ghermănuță, căruia începuse a-i sticli ochii și a i se înroși virful nasului, nu m-ar fi intrerupt....

— Că bine mai știi, domnule, cele bisericesti; parcă le zici de pe carte.

— Apoi, de-a puterea-hi, părințele, sînt și eu o leacă de dascal în oraș, zisei eu, mîndru oarecum, de treapta, la care eu insumi mă înălțam.

— La care biserică, domnule?

— La Sf. Ioan Domnesc; știi... la biserică din deal.

— Ei, ei! știi; unde-i și părintele Ghiță și popa David....

— Da, da! sînt chiar o leacă de cimotie și cu popa David și cu părintele Ghiță.

— Ce mai preoți de ispravă, domnule! Parcă-s niște vlădici, așa giubele de mătasă blănite cu samur au pe dinșii!...

— Ba, încă și ce anteree de cutnie, ca acelea.

— Ș'apoi se poartă încinși cu colane de catifea cu pafiale

de argint suflate cu aur; mă rog, curat niște vlădici; doar i-am văzut eu.

Și-i mai traserăm cite un git de rachiu....

— Da potcapice! Ai văzut ce potcapice au, părinte Ghermănuțe?

— De castor de cel bun și cu lustru de strălucesc la soare, de parcă-s unse... Și cu cruce amindoi....

— Apoi se'nțalege, dacă amindoi is stavrofori!..

— Da barba popii David? Ce mai barbă, domnule! Ieit Sf. Neculai....

Și părintele Ghermănuță îi mai trase un git de rachiu, fără să mă mai poștească și pe mine și fără ca, de astă dată, să-și mai șteargă mustățile în două părți cu mîneca cenușie a antereului său de lăstrică.

— Barba părintelui Ghiță, urmă el, nu-mi place; îi prea scurtă și spirlichetă, ș'apoi rară, de i se vede pelea prin ea; nu-i vorbă, că nici nasul popii David nu-mi place, fiindcă-i cîrn; nasul părintelui Ghiță-i mai frumos... Da nu mai guști oleacă, zise el, întinzindu-mi sticla cu rachiu; gustă, dascale, că doar aista-i rachiu călugăresc, nu bulearcă, de care beți voi la tîrg; bea cit vraj, că, doar mai am, nu e-o ncheet lumea-n sticla asta.

Pusei sticla la gură și gustai.

— Strașnic rachiu, părintele, strașnic rachiu, zisei eu, dregindu-mi glasul și punind sticla pe masă.

Și, pentru ca să se încredințeze de adevărul ziselor mele, mai trase și el o dușcă; apoi, punind sticla în zarea lumînării, se uită prin ea lung și tăcut; apoi, dîndu-i o tîflă...

— Na!... că nu mai ești bună de nimic!..

— Deșărtăciunea deșărtăciunilor; toate sînt deșărtăciuni pe lumea asta, părinte Ghermănuță; da, ce ți-a făcut biata sticlă de-i dai cu tîfla?

— Na! zise el, mai dîndu-i o tîflă; păcătoaso și mango-sito! Da așa te-am învățat eu să fii? Iii!... pîrlita dracului, din roșie și frumoasă ce erai, te-ai făcut galbănă și oftigoasă... ptiu!..

— D'apoi că, doar Sf. ta ai oftigit-o; de ce ocărăști de geaba biata sticlă?

Și eșind iute cu dînsa afară din chilie, îl auzii descuind ceva, încuind ceva, și iute se întoarse cu ea plină...

— C'apoi eu i-s doftoru, măi dascale; ce credea, ea, mango-sita, c'are să-mi zacă de oftigă pe masă?... Trage-i, dascale, c'aista-i proaspăt.

— Pusei sticla la gură și mă prefăcui că-i trag; dar părintele Ghermănuță îi trase cu toată inima.

— Da tu, mă dascale, ce hram ai la biserica lui Sf. Ioan Domnesc, din deal, unde-i—il întrerupse un sughiț—unde-i... cum îl cheamă? spune, dascale... cel cu—alt sughiț—crucea și paf-talele?...

— Popa David....

— Cel—scuipă spre stînga—cu barba spirlichetă?..

— Da cel cu barba spirichetă...

— Da—alt sughiț—cel cu potcap și cu na... has?...

— Părintele Ghiță....

— Nu, mă da... hascale... cel cu nasul ci... hirn.

— Apoi popa Ghiță, cel cu barba ca Sf. Neculai.

Sticla cu rachiu incepuse a da iar in oftigă...

— Da tu la ce strană ci... hînți la St. Ioan din deal?

Și cu dreapta-i molatică, greoae și fără cumpăneală arată, vag și cam cruciș cu înălțimea nasului, spre un deal închipuit.

— D'apoi că eu nu-s la strană; eu îs cu luminările, cu clopotele, cu măturatul bisericii...

— Da ison știi tu să ții mă... ha?

— Ei! Așa oleacă de ison!...

Și, de unde nici nu mă așteptam, numai unde nu mi se răstoarnă părintele Ghermănuță pe speteaza scaunului, unde nu-și drege glasul și-și netezește barba, unde nu-și înfige ochii lui albaștri, mici și scinteetori în podele și unde nu începe...:

„Dooooaaa goagoagoa hoahoa mneeee ghee gheeee....

— Da ține, mă, da... hascale, isonul...

— Năăăăăă...

„Striiii gaaa haaa gaaa taaaam căăăăăăăă traaa tiii ghii ghii hii hiii nee ghee heeee...

— Mai sus Da... hascale...

— Năăăăăă și țineam isonul mai jos.

„Aaaaa gaaagaaa haaahaa uuuu huuvziiii maaa gaaagaga doaoaoa goaoa hoahoa mneeee ghee ghe hehehee...

— Mai jos isonul da... hascale.

— Năăăăăă... și țineam isonul mai sus.

„Șiiii ghiii ghiii maaa haahaha miiiiiluuu eeee ghe ghe heheee șteeee ghee heeee...

— Da strașnic ghiers părinte Ghermănuță!! Halal de organ!... Așa mai înțeleg și eu!...

Un glas ascuțit de oțel atirnat în sec țipă scurt, de arară, sub lovitură repede și fără de veste a unui ciocan metalic...

— Toaca, părinte Ghermănuță...

— Toa... toa hoaca hoacă de polo... po... po looo looo... plooo... hoșniță! las să toa... hoace!...

Voia, adecă, părintele Ghermănuță să spună că toacă de pololoșniță.

La răstimpuri de o potrivă măsurate, acelaș glas de oțel atirnat în sec de trei ori țipă de afară sub lovitura de trei ori repetată a aceluiaș ciocan...

O puternică și nevăzută suflare, venită, parcă, din depărțări misterioase, trecu pe fața descompusă a părintelui Ghermănuță și roșata vinată se mistui de pe fața lui, sub vâlul palid al unei smerenii ce cuprinse chipul lui întreg; și, în întreaga lui făptură, o luptă uriașă ai fi zis că s'a încins între inger și demon. Dădu să-și facă cruce și deabia izbuti să îngăimeze și să țese,

cu dreapta-i neputincioasă pe fața trupului său chipul stilit al unei cruci...

Gemù ca un taur...

Apoi, pe o gamă fantastică și cu iuțala unei grindini metalice, un fel de melodie alcătuită din notele cele mai de sus ale scării muzicale, începu a izvorî în grupe meșteșugite de țipete ascuțite, sub loviturile aceleiași ciocan pe oțelul atârnat în sec...

Părintele Ghermănuță dădu să se scoale și rămase pe loc...

Capul îi căzu pe piept... ai fi zis că se roagă în gând...

Încă trei lovituri obosite, și glasul de oțel al tocii se stinse în noapte...

Părintele Ghermănuță ridică încet capul și cu ochii stinși se uită rătăcit în toate părțile... se apucă cu o mână de spe-teaza scaunului, cu alta de colțul mesei și stătu un moment... plănua ceva... Apoi fără veste, cu o opintire desnădăjduită, se sculă în picioare, răsturnînd scaunul; se cumpăni un minut, sprijinindu-se cu stînga de colțul mesei... apoi își făcu vînt și, cu un pas uriaș, ca pentru dînsul, se repezi spre ladă... s'ar fi sfărîmat de nu-l prindeam în zbor... Făcui ce putui: îl luai în brațe ca pe un copil și îl culcai pe lada prea lungă pentru el; luai straele frumos păturite și le pusei pe dulap, iar sub cap îi virii cultucul cel mic de cit lustruit, și, în mai puțin decît s'ar spune, lada începu să se cutremure sub horăitul cu multe gorgoane, izvorît din organul puternic al părintelui Ghermănuță...

Adîncurile tăcute și largi ale miezului de noapte se umplură deodată de glasul jalnic și prelung al clopotului...

„Vivos voco“...

Și călugării, ca umbre negre rupte din iutunec, se mistuiau în ușa luminată și larg deschisă a bisericii...

„Mortuos plango“

Și părintele Ghermănuță dormea dus pe lada de Brașov...

„Fulgura frango“

Și horăitul de tunet al părintelui Ghermănuță era, parcă, sfărîmat, în răstimpuri, de urletul de aramă al clopotului...

Ce mic și netrebnic era părintele Ghermănuță!...

Nu-i vorbă, că lucru tocmai mare nici eu nu eram!...

Cînd și cum, n'aș putea spune, destul că mă trezii culcat în pat și vîrit sub oghialul de buhur roș al părintelui Ghermănuță, cu capul pe perna îmbrăcată cu cit in florit... Suflasem în luminare...

Pentru o clipă, rotațiunea universală mă tirî în virtejul său vijelios și orb; pămîntul de sub mine mi se păru că se scurge în haos, atomul ființii mele rămase, parcă, spînzurat, fără sprijin, în nemărginirea largă, pustie și întunecoasă; chipuri negre-roșii de intrupări fantastice și deșanțate se infripau pe fundul orb al ochilor mei și, cu o regegiune ameteitoare se topiau,

toate, unele în altele: Cai înaripați cu barbe sure și lungi, copaci uriași cu minile 'n șolduri, furnici cu musteți, cu cruce la gît și cu nasul cîrn, suite pe catalige, munți în chip de ciuperci, urși cu comanace pe cap, mistreți mergînd pe două picioare și îmbrăcați în anteree de lăstică cenușie, muște făcîndu-și cruce și plecîndu-se pe la icoane cu metanii adînci... Și, ca într'un caleidoscop uriaș, toate se nășteau și izvorau unele din altele și, ca într'un danț infernal, toate alergau, rotindu-se vijelios, pe o orbită fără sfîrșit... Apoi, totul începu a se depărta încet, încet și a se șterge, treptat și pe rînd, în umbra depărtării... Un singur punct roș... galbăn... verde... siniliu... mohorit mai rămase din toată fantasmagoria aceasta... Cineva suflă în punctul mohorit și, ca o flacără slabă, se stinse și el... Adormii.

N'aș putea spune hotărît, dacă, și în timpul somnului, ți-nusem sau nu ison părintelui Ghermănuță, căci totul trecu *in ictu oculi*, după cum toate trec, cînd se nimicește conștiința vieții reale.

Mă trezii cu soarele sus și cu părintele Ghermănuță nicăiri; iar în locul, unde dormise el, pe lada de Brașov, straele lui mai de zile mari stăteau așezate și frumos păturite, avînd deasupra lor, spre străjuire, nelipsitul comanac nou îmbrăcat cu șiac cafeniu:

Cea întâi vizită, pe care o făcui, eșind din chilie, fu la Piscicuța sub șopron. Cînd îmi simți pasul, întoarse capul și se uită la mine cu toată bunătatea inteligentă a ochilor săi negri și mari.

Părintele Ghermănuță avuse grijă, de mincate, să-i pună dinainte un alt maldac de iarbă proaspătă și înflorită.

Pe o portiță de dindos, eșii în grădinile largi ale schitului. Din vale și până 'n zare, cit puteai prinde cu ochii, pe înclinarea lină a costișii, copaci roditori de toate soiurile răsăriau delabriu în sus, din finațul înalt și înflorit; iar frunzișul lor puternic, cu sclipiri de poleială verde-închisă, se clătina domol în aerul limpede și larg, sub adierele ușoare și nevăzute ale unui vînt de răsărit; sub mingierile acelorași adieri, finațul adînc se mlădia în valuri molatece, cu scinteeri de rouă aprinsă în lumină de soare... Glasul sec al ierburilor trezite de vînturi umplea depărtările și fluturi rari albaștri sau galbeni, ca ațiția fulgi de cer sau de lumină, însuflețiau văzduhurile cu zbor nestatornic...

Cu greu, dar totuși urcai, ca în not, prin această mare adîncă de flori, până pe sprinceană înaltă și arcuită a colinei. În fund, departe, spre apus, munții peste care călcasem, se desfășurau până dincolo de hotarele ochiului, ca un nemărginit amfiteatru frămîntat, parcă, de valuri uriașe, peste a căror întindere viorie, răsăritul aruncase un vâl străveziu și fin, țesut din raze subțiri de soare... Jos, în vale, schitul se tupila după dese și înalte pilcuri de verdeață, și numai prin rariștea frunzișului mișcător, albeața curată a chiliilor mai străbatea, sclipind pe furiș, până la mine; iar în deșertul cerului, crucea singuratică a tur-

nului bisericeii se înalța neclintită, ca o stea scînteetoare tăetă pe un fund de azur... Spre dreapta, din văile umbroase ale munților Tazlăului, cu piscuri pierdute în pulbere de lumină, negurile albe se înaltau spre văzduhuri și-și topiau în aer creștetele lor, ca fumul, ce s-ar rîdica din o jertfă colosală, aprinsă de natură, pe altarele sale, pentru a tot puternicul sau ziditor!... O fâșie cotigită și lungă fără sfîrșit de aburi străvezii și albi însemna, din apus spre răsărit, cursul fără odihnă al Nichitului și numai scîlipiri scurte și fugătoare de lumină vie mai vădia până la mine lucrarea lui grabită și fatală... Și peste toată această strălucire incremenită și imensă, ca peste întăile ape ale creațiunii, un singur spirit mai plutia... era spiritul meu... Și, în sinul acestei frii răsărite ca sub puternicul „fiat” al lui D-zeu, o singură inimă mai bătea... era inima mea!... Pentru întregirea sublimului era poate nevoie și de atomul însuflețit al ființii mele!...

Venisem la schit cu hotărîrea să stau cîteva zile, fără să pun la socoteală firea mea nestatornică și iubitoare de pribegie.... Și cînd îmi aruncam ochii spre negurile munților din miazăzi, și cînd închipuirea mea străbătea în taina lor adincă și liniștită, mi se părea că ceva mă soarbe, că întreaga mea ființă se subție, ca suptă de o gură nevăzută și că nu rămînea din ea decît ceva sec și neînsuflețit. Nici odată n'am simțit mai aievea îndoita alcătuire a făpturii mele, decît atunci, cînd am privit din depărtare taina ademenitoare a pustiului și a singurătății...

A douăzi dimineată, odată cu zorile, legănat de eterna ge-bea a Pisicuții, mă îndreptam spre tăriile neguroase ale munților din miazăzi.

C. Hogaș